

## פרשת בשלח - מלחמת עמלק

### 1. רמב"ן שמות יז, טז

וטעם העונש שנענש עמלק יותר מכל העמים, בעבור כי כל העמים שמעו וירגזו, ופלשת אדום ומואב ויושבי כנען נמוגו מפני פחד ה' ומהדר גאונו. ועמלק בא ממרחק כמתגבר על השם, ולכך אמר בו (דברים כ"ה, יח) וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים

### 2. רשב"ם יז, יא

והיה כאשר ירים משה ידו - והמטה. וגבר ישראל - שכן דרך ערכי מלחמה: כל זמן שרואים הרמת נסם... הן מתגברין, וכשהוא מושלך - רגילין לנוס ולהינצח.

### 3. חזקוני יז, ט

אנכי נצב על ראש הגבעה - כדי שיראוני אנשי החיל, לתת לב לחזק את לבם לקראת המלחמה... שכן דרך אנשי המלחמה: אחד מגיבוריהם עומד במקום גבוה ואוחז דגל בידו, לפי שכל האנשים היוצאים עמו למלחמה נושאים ונותנים עיניהם לדגל. כל זמן שהוא עומד במעמדו - נותנים לב להתחזק לקראת המלחמה; וכשהדגל נמוך ושפל - כסבורים שמת שר שלהם - ונָסִים. אף כאן "ומטה האלהים בידי" - לאות ולסימן במקום דגל.

### 4. ראב"ע יז, ט

ומטה האלהים בידי" - שארים בו ידי להתפלל



5. משנה מסכת ראש השנה פרק ג

(ח) וְהָיָה בְּאֶשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וּגּוֹ', (שמות יז) וְכִי יָדְיוֹ שָׁל מִשָּׁה עוֹשׂוֹת מִלְחָמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מִלְחָמָה. אֲלֵא לֹא לֹמַר לָךְ, כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִים כְּלָפֵי מַעְלָה וּמִשְׁעַבְדִּין אֶת לְבָם לְאַבְיָהֶם שְׂבִשְׂמִים הָיוּ מִתְגַּבְּרִים. וְאִם לֹא, הָיוּ נֹפְלִין. כִּי־יֵצֵא בְּדָבָר אֶתְּהָ אֹמֵר, (במדבר כא) עָשָׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׁים אֹתוֹ עַל נֶס, וְהָיָה כָּל הַנְּשׂוּף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי. וְכִי נָחַשׁ מִמִּית, אוֹ נָחַשׁ מִחַיָּה. אֲלֵא, בְּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלָפֵי מַעְלָה וּמִשְׁעַבְדִּין אֶת לְבָם לְאַבְיָהֶן שְׂבִשְׂמִים, הָיוּ מִתְרַפְּאִים, וְאִם לֹא, הָיוּ נִמְוָקִים.

6. רמב"ן יז, ט

הטעם שציוה משה את יהושע להילחם בעמלק, בעבור שיתפלל הוא בנשיאות כפים על ראש הגבעה; ועלה שם כדי שיראה את ישראל הנלחמים וישים עינו עליהם לטובה, וגם הם יראו אותו פורש כפיו השמימה ומרבה בתפלה, ויבטחו בו ויוסיפו אומץ וגבורה.

<u>מלחמה במצרים</u>	<u>מלחמה בעמלק – פרק יז'</u>
(יד, ח) וַיִּחַזַק ד' אֶת לֵב פְּרֹעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רָמָה:	(ח) וַיָּבֵא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִים:
(יד, ו) וּפְרֹעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ד':	אין תגובה של העם.
(יד, ג-ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירָאוּ הַתִּיצְבוּ וַרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ד' [...] ד' יִלָּחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחְרְשׁוּן:	(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ <u>בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם בְּעַמְלֵק</u>
(ח, ו) וַיֹּאמֶר לְמַחֵר וַיֹּאמֶר כְּדָבָרְךָ לְמַעַן תִּדַּע כִּי אִין כָּד' אֲלֵהִינוּ; (ח, ט) וְשִׁמְתִי פְדֹת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמְּךָ לְמַחֵר יְהִיָּה הָאֵת הַזֶּה:	מָחָר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגְּבֻעָה
(ד, כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְפָּבֶם עַל הַחֲמֹר וַיֵּשֶׁב אַרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטַּה הָאֲלֵהִים בְּיָדוֹ;	וּמִטַּה הָאֲלֵהִים בְּיָדֵי:



<p>(ז,יז) כֹּה אָמַר ד' בְּזֹאת תִּדְעוּ כִּי אֲנִי ד' הִנֵּה אֲנֹכִי מִכָּה  <b>בְּמִטָּה אֲשֶׁר בִּידֵי עַל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהְפְּכוּ לָדָם</b></p>	
<p>(י,יח) וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם  <b>בְּעַמְלֵק וּמִשָּׁה אַהֲרֹן וְחֹזֵר עָלָיו רֹאשׁ הַגְּבָעָה:</b></p>	<p>(י,יח) וְהָיָה <b>כַּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ</b> וְגָבַר יִשְׂרָאֵל          וּכְאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עַמְלֵק:</p>
<p>(י,יט) וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטָּךְ וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם          וּבִקְעָהוּ; (י,כב) וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַשָּׁמַיִם</p>	<p>(יב) וַיְדִי מֹשֶׁה <b>כַּבָּדִים</b> וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׂימוּ          תַּחְתֵּיוֹ וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחֹזֵר תָּמְכוּ בְּיָדָיו          מִזָּה אֶחָד וּמִזָּה אֶחָד</p>
<p>(יד) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה <b>כִּבְדֵּד</b> לֵב פְּרַעֲוֵה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם:          וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ד' וַיֹּאמְרוּ <b>בְּד' וַיִּאֱמִינוּ</b> בְּד' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:</p>	<p>וְהָיָה <b>יָדָיו אֲמוּנָה</b> עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ:</p>
<p>(יד,ו) וַיֹּאסֶר אֶת רַכְבּוֹ וְאֶת עַמּוֹ לִקַּח עִמּוֹ:          וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ד' וַיֹּאמְרוּ <b>בְּד' וַיִּאֱמִינוּ</b> בְּד' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:</p>	<p>(יג) וַיַּחְלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עַמְלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי          חֶרֶב:</p>
<p>(יג,יד) וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה <b>לְכֶם לְזִכְרוֹן</b> וְחִגְגְתֶּם אֹתוֹ חֵג לַד'          לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּתְּנָהוּ:          (ט) וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן <b>בֵּין עֵינֶיךָ</b> לְמַעַן תִּתְּנֶהָ          תּוֹרַת ד' בְּפִיךָ כִּי בִיד חֻזְקָה הוֹצֵאתָ ד' מִמִּצְרָיִם; (י,ב) וּלְמַעַן  <b>תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵיךָ</b> וּבְנֵי בְנֵיךָ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתָ בְּמִצְרָיִם          וְאֶת אֲתַתִּי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בָּם וַיִּדְעֻתֶם כִּי אֲנִי ד':</p>	<p>(יד) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה <b>כְּתֹב זֹאת זִכְרוֹן</b>          בְּסֵפֶר וְשִׂים <b>בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ</b> כִּי מַחֵה אֶמְחֶה          אֶת זִכְרֵי עַמְלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:</p>
<p>(ט,ג) הִנֵּה יָד ד' הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ</p>	<p>(טו) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא <b>שְׁמוֹ ד' נְסִי:</b></p>
<p>(טו,ב) עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה לִי לִישׁוּעָה          (ג,טו) וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי          יִשְׂרָאֵל ד' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי          יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה שְׁמִי <b>לְעֹלָם</b> וְזֶה זִכְרִי <b>לְדֹר דֹּר:</b></p>	<p>(טז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כַּס יְהוָה מִלְחָמָה לַד'  <b>בְּעַמְלֵק מִדֹּר דָּר:</b></p>



7. תנחומא (דברים כי תצא ט)

"אשר קרך" (דברים כ"ה, יח) - ... רבנן אמרי: "קרך" - הקרך לפני אחרים. אמר רבי חוניא: משל למה הדבר דומה? לאמבטי רותחת שלא היתה בריה יכולה לירד בתוכה. בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה. אף על פי שנכווה, הקרה לפני אחרים. אף כאן: כיון שיצאו ישראל ממצרים, הקב"ה קרע הים לפניהם ונשתקעו המצרים לתוכו. נפל פחדן על כל האומות, שנאמר (שמות ט"ו, יד-טז) "שָׁמְעוּ עַמִּים יְרָגְזוּ, חִיל אָחִז יִשְׁבִּי פְלִשְׁתִּי. אֶזְנְבֶהְלוּ אֱלֹפִי אָדוּם... וְגו', כיוון שבא עמלק ונדדווג להם, אף על פי שנטל את שלו מתחת ידן, הקרם לפני אומות העולם.

8. ר' מרדכי יוסף ליינר, השלוח ח"א - פרשת בשלח

ה' ילחם לכם ואתם תחרשון. הענין בזה שכאן נצטוו להחריש מבלי שום פעולה ואף בתפלה לא יתפללו להש"י, ובמלחמות עמלק נמצא להפך שנאמר והיה כאשר ירים וכו', ונאמר ויהי ידיו אמונה ומתרגמין והוה ידוהי פרישן בצלו. אך הענין בזה כי יש חילוק בין עמלק לשאר אומות, כי שאר אומות אומרים שאין הכל בידי שמים ותולין כל השפעות טובה בכחותם לאמור כחי ועוצם ידי, ולכן במלחמות ישראל נגד מצרים נצטוו להחריש, היינו להראות שהכל בידי שמים ובזה היו מנצחים, כי בישראל נמצא זאת המבינות כי הכל בידי שמים, וגם תפלה שהאדם מתפלל ג"כ אינו יכול להתפלל בלתי רצון הש"י ולכן נאמר ואתם תחרישון [יג]. אבל בעמלק שהוא נקרא ישראל מומר כדאיתא בקדושין [י"ח]. והוא תולה כל מעשיו בהש"י שאומר כל הרע שהוא עושה הוא ברצון הש"י, כי בלא רצון הש"י לא היה יכול לעשות [יד], ונגדו הוא העצה להראות כי יראת שמים הוא בידי האדם והאדם צריך לעבודה ותפלה, וע"ז נאמר בגמ' [סנהדרין ס"ז]. על רבשקה שהיה ישראל מומר מפני שאמר המבלעדי ה' עשיתי, ותלה מעשיו הרעים בהש"י ונגדו היא העצה להתפלל [טו]:

